

La primera Moncloa

IGNACIO OROVIO
Barcelona

Som al sud-est de la península Ibèrica fa uns 4.200 anys. Algunes tribus sobreviuen en amplíssims territoris a base de caça i una precària agricultura; viuen en poblats igual de modestos, en cases de pedra, troncs i branques, i tenen por de les tempestes, el fred i la incertesa.

Som a la regió que avui coneixem com a Múrcia, a prop de Totana, on en aquell moment sorgeix, sembla que del no-res, una sòlida civilització que floreix durant sis segles i després l'engoleixen la terra i la incertesa.

És la civilització argàrica, batejada així pel jaciment d'El Argar, a Almeria, que en el seu moment de màxima esplendor va ocupar uns

35.000 quilòmetres quadrats.

Però ara som en un altre dels seus enclavaments, concretament un promontori rocós que només coneixem pel seu topònim àrab (d'uns 2.700 anys després!): La Almoloia.

És una mena de fortí de 3.000 m² on s'ha descobert un fet excepcional des d'un punt de vista històric: el primer edifici específic de govern d'Europa.

Hi ha una sala on caben una mica més de 50 persones, sense altra utilitat que la de reunir-se, amb els assistents disposats en tres nivells; el que està més elevat té davant una tomba excepcional, d'una parella amb un riquíssim aixovar, ple d'anells, arracades, braçalets... Reís? "Ignorem la seva identitat, però segur que van ser personali-

tats importants", apunta Roberto Risch, director del departament de Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i un dels responsables de l'excavació. Les restes humanes que s'hi han trobat estan en procés d'anàlisi i, tot i que estan força deteriorades, s'espera molt del que pugui revelar el seu ADN.

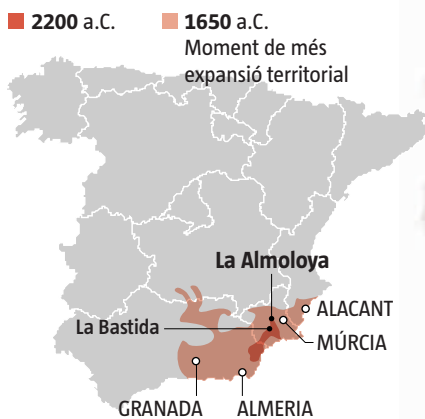
Les sales de govern semblants més antigues de la humanitat són de només uns mil anys abans i són a Uruk, a Mesopotàmia. Construccions comparables a la de La Almoloia han estat descrites a Troia i Creta. També les seves pintures són úniques. Manifestacions de poder equiparables es donen en aquesta època a Egipte.

"La Almoloia dona una perspectiva diferent de la Mediterrània, i es

El jaciment argàric se situa sobre un altiplà a gairebé 600 m d'altura

La Almoloia se situa a la serra d'Espuña, des d'allà s'arriben a veure uns 1.000 km², un 10% de la Regió de Múrcia. Aquest lloc estratègic va acollir una de les societats més riques i excel·lents de l'edat de bronze europea: El Argar

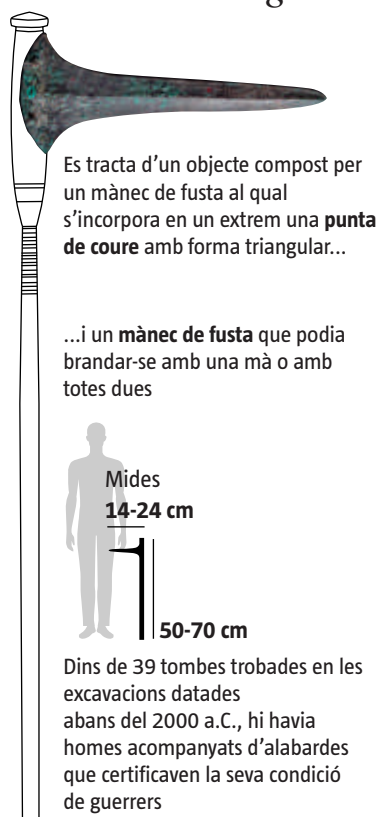
La **societat argàrica** va perdurar uns 650 anys (del 2200 al 1550 a.C. aprox.) i es va estendre per les províncies actuals de Múrcia, Almeria, Granada, Alacant, Jaén i Ciudad Real, llocs on ara es troben els jaciments d'aquesta societat

Distribució de la societat argàrica:

L'alabarda és la primera arma que es coneix d'El Argar

Tampoc no es coneix el nom original de la meravellós ciutat de la Bastida. És un emplaçament enorme, de cinc hectàrees, amb una muralla que els experts comparen amb Troia. Té línia doble, de quatre metres d'alt, amb torres que n'haurien pogut tenir fins a sis, una complexa entrada en colze i una sofisticada planificació urbanística: salva desnivells de fins al 40%.

La ciutat ocupa tot un turó, envoltat de muntanyes i lluny de vies de pas i fins i tot de les terres més fèrtils. Però la seva orografia la fa gairebé inexpugnable.

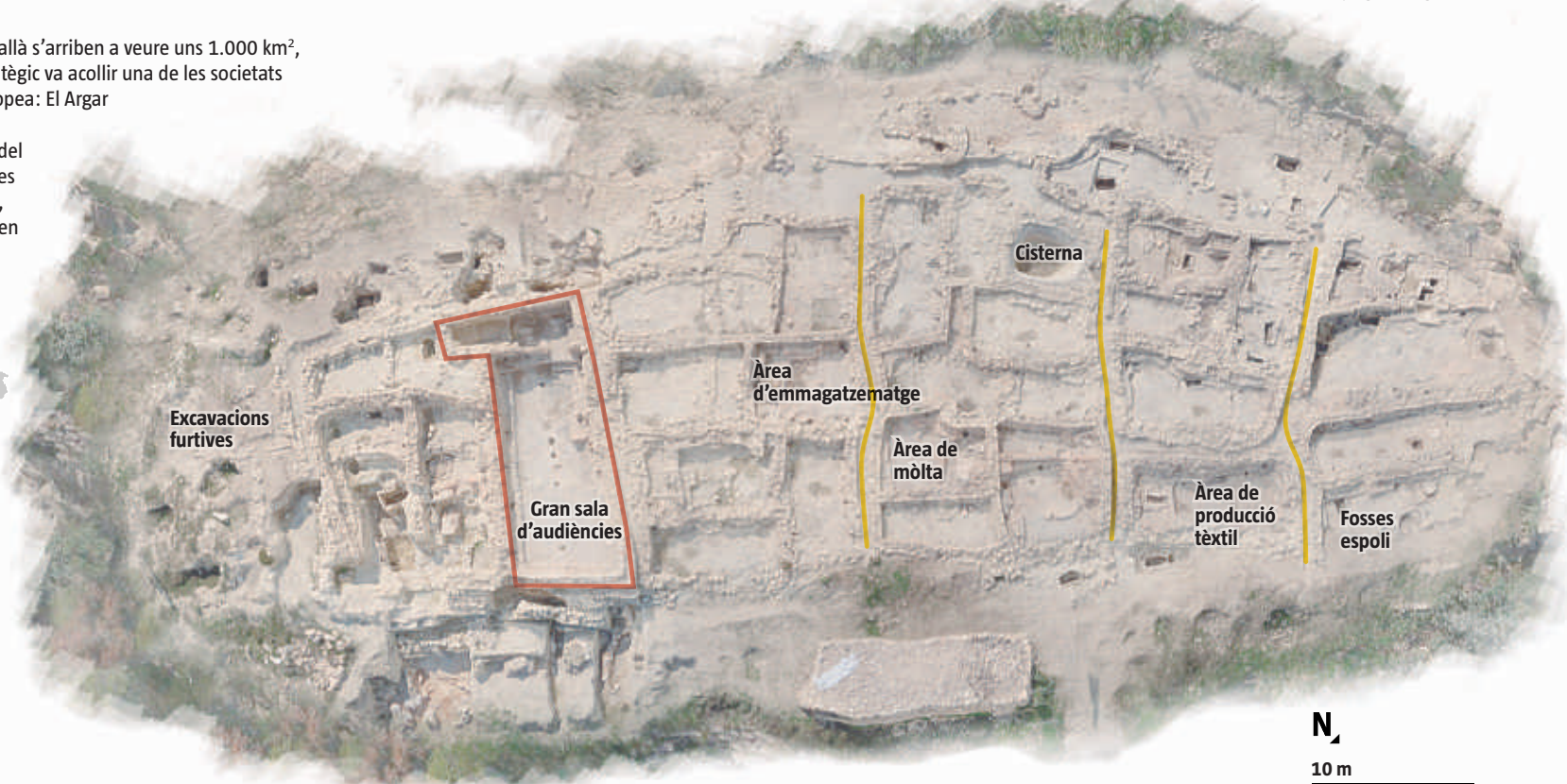
Amb prou feines s'ha excavat un 15% de la seva superfície. A la part baixa hi ha una de les instal·lacions més sorprenents de la cultura argàrica: un gegantí dipòsit d'aigua, amb un dic de 21 metres de llarg i 5 d'ample, amb capacitat per a 400.000 litres. L'aigua, sens dubte, és un dels grans reptes d'aquesta civilització en una terra d'extrema aridesa.

A la Bastida s'han localitzat al

EL JACIMENT DE LA ALMOLOYA

Superfície: 3.100 m²

— Accessos
— Àrea ampliada a la pàgina següent

La ciutat que recorda Troia

Simulació en 3D de la ciutat de La Bastida

voltant de 250 tombes, que donen moltíssima informació sobre les condicions de vida i l'alimentació dels seus habitants. Se sap, per exemple, que l'edat de deslletament dels nadons és de només un any en aquell lloc, quan en poblacions contemporànies és als

tres anys. Se sospita que en la cultura argàrica s'imposa una política de natalitat que aconsella un deslletament primerenc per estimular la reproducció.

Per les cales arqueològiques que s'hi han fet se sap que el cim del turó hauria d'haver estat ocu-

pat per l'aristocràcia. La ciutat mostra el desenvolupament de la indústria metal·lúrgica i també com es comencen a crear les desigualtats polítiques i econòmiques.

Aquest jaciment (a només 6 quilòmetres de Totana) va començar a investigar-se el 1869. Ho va fer l'enginyer de Camins, Canals i Ports Rogelio de Inchaurreandieta. Hi va estar només tres dies, va treballar amb 18 jornaleros i van descobrir 20 tombes. Tot i que hi va haver excavacions puntuals, des d'aleshores se l'ha considerat una ciutat amagada, perquè fins als últims sis anys no hi ha hagut investigació a fons. La discontinuïtat de les excavacions arqueològiques va provocar que moltes de les restes trobades estiguin disperses pel món.

Ara es pot visitar el barri d'artesans, a la base de la ciutat. "Partim de la base que excavem per restaurar i investigar, però finalment perquè es pugui visitar", exposa Roberto Risch.●

veu que hi ha intents de societats complexes també a la riba occidental, tot i que al final es col·lapsen. Fins als romans no tornaran a existir”, afirma aquest expert.

Tota aquesta riquesa apareix al túmul murcià malgrat haver estat durant dècades pastura dels furtius. El jaciment va ser excavat només quatre dies (literalment) el 1944, i des d'aleshores ha estat intacte; és a dir, només el van tocar els saquejadors, que van deixar 90 clots i 22 tombes profanades. Qui sap què en van treure.

Tot i així, les restes permeten descriure una societat complexíssima, on a més d'aquesta sala de govern hi ha la que es considera la primera arma professional d'Europa i, per extensió, el primer exèrcit. Es tracta d'unes alabardes o llances amb un mànec d'entre 50 i 70 centímetres, amb una punta triangular de coure d'entre 14 i 24 cm de llarg.

Almenys 39 sepultures de soldats (són sota les cases) tenen l'arma.

Aquest nombre, i el fet que el seu

R

EL REPORTATGE

El ric jaciment de La Almoloya, a Múrcia, reescriu la història del continent europeu

ús requerís un ensinistrament, indiquen que a La Almoloya va tenir el seu quarter el primer exèrcit conegut del nostre continent.

No sabem res de la seva llengua ni de les personalitats principals. Risch i el seu equip analitzen si es tracta d'una comunitat que arriba i s'instal·la en un lloc on no hi ha res ni ningú. Potser són els migrants que introdueixen les llengües indoeuropees.

“Sabem que cap al 2200 a.C. a la Mediterrània oriental –afegeix l'arqueòleg– hi ha una crisi climàtica molt forta i moltes ciutats estat entren en crisi. Declinen l'imperi accadi i Troia, i emergeixen zones com Creta i El Argar. Tenen relació els dos fenòmens? No ho sabem, però no té sentit que sigui població local que se sofisticava si ocupen una zona tan àrida”. “L'última gran migració des del Caucas i la zona d'Ucraïna cap a Europa central es produeix fa uns 5.000 anys, i potser aquí arriben les seqüeles d'aquells moviments”. “Però si resulta que és una població autòctona que se so-

fistica encara és més important perquè passa al mateix temps que en altres llocs del món”, apunta l'investigador. No han aparegut taules amb escriptures primitives que permetin deduir l'origen, i l'existència d'algunes joies d'ivori tampoc no és definitiva, perquè segurament es deuen a intercanvis

A la ciutadella s'han descobert restes del que pot ser el primer exèrcit del continent

comercials. No és estrany en aquesta mena de jaciment.

El cert és que la cultura argàrica desembarca en un territori d'economia i subsistència col·laborativa, però desenvolupa sistemes de mesura, possiblement basats en la plata, i fins i tot té (a Tira del Lienzo) un “ministeri d'Hisenda”,

amb unes naus per emmagatzemar-hi gra.

La cultura argàrica no utilitza regadiu, i en part acabarà sucumbint per la gran desforestació que necessiten per conrear. Cada vegada han d'anar més lluny. Cap al 1550 a.C. desapareixen, sense més ni més. A la fase final de La Almoloya es detecten incendis: una rebel·lió?

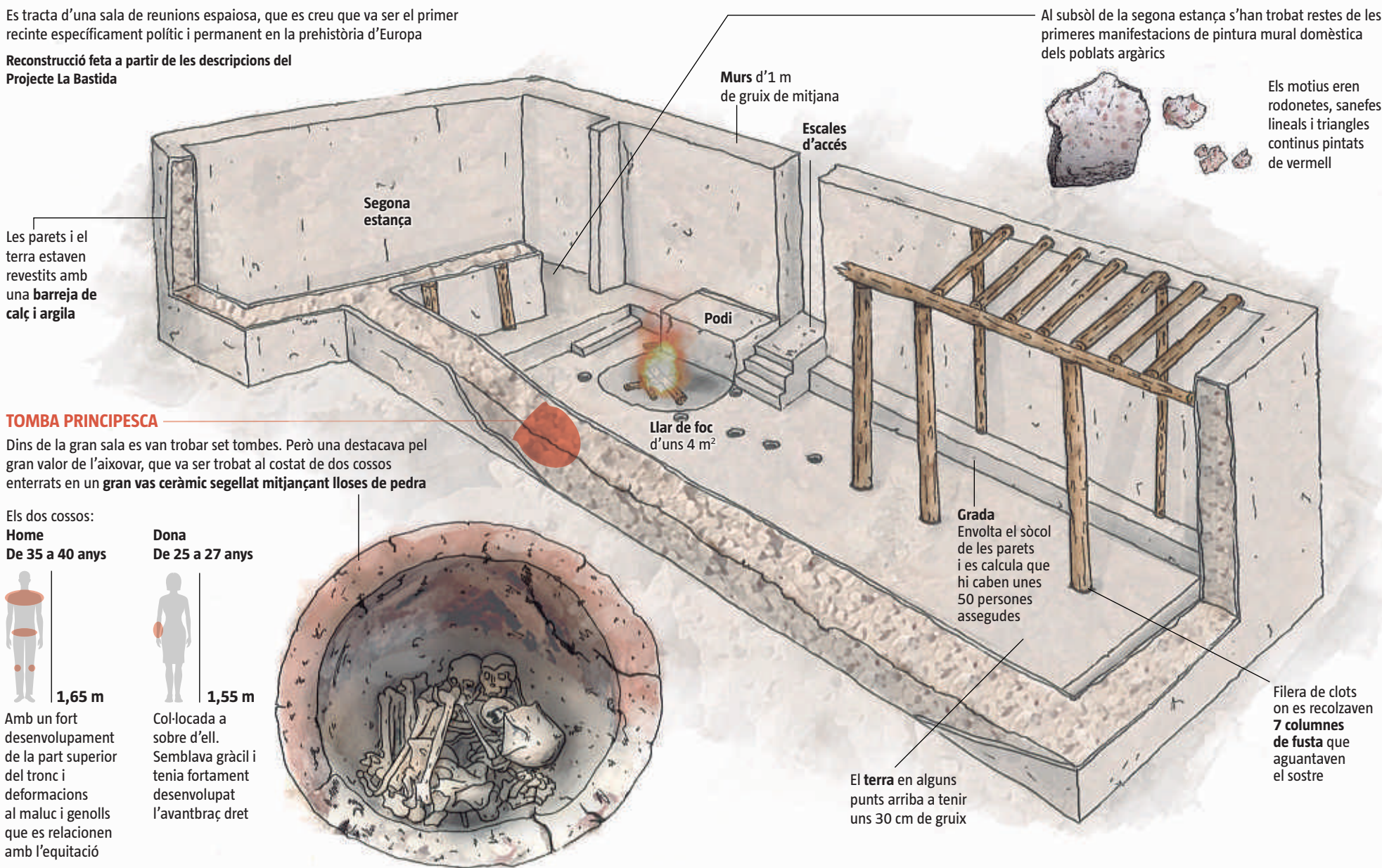
La UAB va començar a dirigir aquesta excavació el 2008, amb aportacions de dos ministeris i de la Regió de Múrcia; en total s'hi ha invertit un milió d'euros. Durant l'efervescència independentista, els arqueòlegs d'aquesta universitat han rebut algun comentari despectiu.

El 2016 s'hauran de conformar amb només 50.000 euros, que aporta íntegrament l'empresa Cefusa, la indústria càrnia El Pozo. La regió ha rebut amb entusiasme els resultats, sobretot perquè s'ha mirat d'oferir una museïtzació i visites guiades. Ara, les dràstiques retallades a Múrcia les posen en perill. ●

La gran sala d'audiències trobada té una superfície de 127 m²

Es tracta d'una sala de reunions espaiosa, que es creu que va ser el primer recinte específicament polític i permanent en la prehistòria d'Europa

Reconstrucció feta a partir de les descripcions del Projecte La Bastida

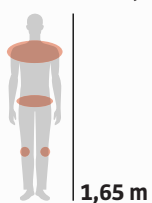

TOMBA PRINCIPESCA

Dins de la gran sala es van trobar set tombes. Però una destacava pel gran valor de l'aixovar, que va ser trobat al costat de dos cossos enterrats en un gran vas ceràmic segellat mitjançant lloses de pedra

Els dos cossos:

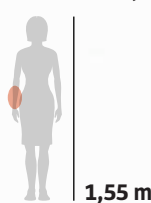
Home
De 35 a 40 anys

1,65 m

Amb un fort desenvolupament de la part superior del tronc i deformacions al maluc i genolls que es relacionen amb l'equitació

Dona
De 25 a 27 anys

1,55 m

Col·locada a sobre d'ell. Semblava gràcil i tenia fortament desenvolupat l'avantbraç dret

L'AIXOVAR

Aquesta tomba se situa entre les cinc més riques del món argàric, de la qual cosa es dedueix que les persones enterrades eren membres destacats de la classe dirigent

Es van trobar 26 objectes dins de la tomba:

4 dilatadors (2 or i 2 plata)

10 arrecades (8 plata i 2 coure)

Diadema (plata)

3 braçalets (2 plata i 1 bronze)

3 anells (2 plata i 1 bronze)

Collaret

Punyal

Punxó

3 recipients (amb menjar i beguda)

Els dos cossos portaven dilatadors fets amb la tècnica anticlássica (que permet una concavitat contínua en una mateixa banda de metall) i decorats amb uns punts continus

La dona va ser enterrada amb aquesta diadema de plata, la peça més emblemàtica, ja que únicament es coneixien 4 exemplars d'aquesta forma en aquest mateix jaciment

El punxó, una part de l'aixovar de l'home, conserva l'empunyadura de fusta gràcies a un revestiment de plata obra mestra de l'orfebreria argàrica

Petit recipient de carena revestit d'unes bandes de plata